

İnşaat Mühendisliği Eğitiminde Kadın Algısı

Elmon Toraman

elmon.toraman@arup.com

Cem Haydaroglu

cem.haydaroglu@arup.com

Özet

Ülkemizde kadınların öğrencilere inşaat mühendisliği eğitimleri esnasında ileriki iş hayatlarında karşılabilecekleri zorluklar yeterince anlatılmamaktadır. Bu zorluklara hazırlıklı olmayan genç kadın mühendisler, eğitim hayatları boyunca gösterdikleri başarıyı, profesyonel yaşamlarında yakalamakta zorlandıkları gözlemlenmektedir. Bunun evlilik, çocuk sahibi olma iş hayatına ara verme veya tamamen ayrılma gibi sebeplerinin yanı sıra, sektörde kadın olarak yaşadıkları zorluklar ve bu zorluklara hazırlıksız olmalarının da etkisi büyüktür. Bu makalede, bayanların inşaat sektöründe karşılaştıkları zorluklar hakkında bilgi vermek ve mesleki tanıtımı yapmak amacıyla üniversite son sınıf bayan mimar ve mühendislik eğitimi alan öğrencilerine yönelik Mayıs 2015 tarihinde yarım günlük düzenlenen seminer - atölye çalışmaları ve katılımcıların geri bildirimleri aktarılmıştır. Seminer esnasında, mesleklerinde deneyim kazanmış ve aktif olarak çalışan, kadın mimar ve mühendisler genç mühendis ve mimar adayları ile kendi deneyimlerini paylaşmış ve tavsiyelerde bulunmuşlardır. Bu çalışmada mühendis ve mimarlar adaylarına yapılan seminerler özetlenmiş ve katılımcılara gönderilen anketin sonuçları sunulmuştur. Ayrıca atölye çalışmalarında eğlenerek öğrenme prensibi benimsenerek, zaman yönetimi ve tanımadıkları kişilerle grup çalışması yapabilmeye becerilerine katkı sağlanmıştır.

1 Giriş

Firmamızın çeşitlilik gurubu etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilen yarım günlük etkinliğin ana amacı kadın mühendisleri çeşitlilik ve dahil olma kavramları ile tanıştırmak, kendilerini profesyonel bayan mühendislerle tanıştırmaktır.

Bu kavramları açıklarken, kadın mühendis ve mimarlar adaylarına mesleklerinde başarılı kadın meslektaşları ile tanıştırmak esin kaynağı olmak, tecrübelerini aktarmak, mesleklerini icra etme konusunda yüreklendirmek de amaçlanmıştır. Katılımcıların, kariyerlerinin başlangıcında, akıllarında bir rol modeli oluşturarak motive etmek amaçlanmıştır. Bu etkinlik aynı zamanda öğrencilere mesleki bölümlerini tanıma fırsatı vermiştir, öğrencilere ileride icra edecekleri meslekleri ile ilgili bölümler bazında detaylı bilgi verilmiş ve kariyer planlamaları ile ilgili soruları yanıtlanmıştır.

Etkinlik sonrası öğrencilerden olumlu dönüşler alınmıştır, öğrencilerin görüşleri bu makalede özetlenmiştir.

2 Yöntem

Etkinlik gerek üniversitelerin kariyer merkezleri, gerekse ilgili bölüm ve akademisyenlerle irtibata geçilerek öğrencilere duyurulmuştur. İlaveten üniversitelerde 'çalışan kadın mühendis sayısı neden %50 olmasın' başlıklı bir poster ile de davette bulunulmuştur.

Etkinlik esnasında çeşitli üniversitelerin mimarlık ve inşaat mühendisliği bölümlerinden 25 bayan öğrenci ağırlandı. Etkinlikte 'çeşitlilik ve dahil olma' kavramlarının firmaların başarısının önemli taşlarından biri olduğu vurgulanmıştır. Öğrencilere insan kaynakları müdürü, şirket grup lideri ve meslektaşları ile de tanışma imkânı da sunulmuştur.

Katılımcı öğrenciler ilk olarak meslekleri ile ilgili bölümler gezdirilerek çalışanlarla sohbet etmek imkânı tanınmıştır.

2.1 Mesleki Seminerler

Seminer çalışması esnasında firmamızın altyapı, mekanik, elektrik, statik, mimari ve proje yönetimi bölümlerinden kıdemli mühendis veya yönetici seviyesindeki kadın mühendis ve mimarlar sunum yapmışlardır (Foto 1). Sunum yapan firmamıza bağlı çalışan mühendis ve mimarların kariyer geçmişlerini ve yapmakta oldukları işleri anlatarak sunumlarına başlamışlardır. Daha sonra mesleklerini seçme nedenleri ve başarılarından geçen olumlu olumsuz deneyimleri iletmisleridir. Katılımcılara gerçek deneyimler aktararak farkındalıklarının arttırmalarını, zorluklara hazırlıklı olmaları, kendilerine kariyer hedefi belirlemeleri tavsiye edilmiştir. Tarihteki ünlü ve öncü kadın meslektaşları tanıtılmış, onların yaşadıkları zorluklar ve başarıları aktarılmıştır.

Foto 1. Mesleki seminerlerden bir görüntü.

2.2 Atölye Çalışması

Katılımcıların kendi becerileri, profesyonel hayatta karşı karşıya kalacakları deneyim ve süre baskıları hakkında farkındalık yaratmak amacıyla iki eğlenceli atölye çalışması organize edilmiş olup. Her çalışma sonrasında katılımcılarla çalışmanın ken-

dilerine sağladığı faydalar konusunda kısa soru-cevaplar şeklinde görüşmeler yapılmıştır.

Atölye çalışmalarından ilkinde iş hayatındaki süre kısıtlaması ve deneyimin ürün kalitesine etkisinin anlatılması amaçlanmıştır. Bunun için bir A4 boyutundaki kâğıt altı eşit alana bölünerek ilk alana verilen 60sn'lik süre içerisinde mümkün olduğunca detaylı bir insan figürü çizilmesi istenmiştir. Daha sonra süre 40sn, 20sn, 10sn, 5sn ve 3sn olarak azaltılmış diğer alanlara da aynı detaylı figürün çizilmesi istenmiştir (Foto 2-a). İlk 60sn sürede ne çizeceğine karar verip deneyim kazananların 40sn ve 20sn'lik sürelerde 60sn'lik sürede çizdiklerinden daha iyi figürler çizdikleri görülmüş olup iş hayatında kazanılan deneyimin daha kısa ve makul bir sürede daha kaliteli ürünler ortaya çıkardığını göstermiştir. Süre kısıtlamasının arttığı son 10sn, 5sn ve 3sn'lik çizimlerde giderek bozulan figürlerle karşılaşmıştır. Burada da yine profesyonel hayatta karşılaşılabilecek her iş için optimum bir süre olduğu deneyimle daha da etkin hale getirilebileceği ve gereğinden kısa sürelerin iş kalitesini nasıl etkileyebileceği uygulamalı ve eğlenceli bir yolla aktarılmıştır.

(a)

(b)

Foto 2. Atölye çalışmalarından görüntüler; (a) Zaman yönetimi atölyesi, (b) Köprü inşa atölyesi

İkinci atölye çalışmasında ise katılımcılar dörder kişilik gruplara ayrılarak her gruptan verilen malzemeler kullanılarak, 45 dakikalık süre içinde 1.50m boyunda ve 20cm genişliğinde köprü tasarımları ve inşa etmeleri istenmiştir. Köprülerde en az iki mesnet kullanılacak olup en fazla üç mesnet kullanılmasına izin verilmiş olup süre sonunda köprülerin görünüşleri, başta belirtilen şartlara uygunlukları ve yük taşıma kapasiteleri değerlendirilerek puanlama yapılmıştır (Foto 2-b). Bu çalışmada mevcut kaynakların etkili kullanımı, planlama, takım çalışması, tasarım ve işverenin isteklerini karşılamak gibi kavramlar da farkındalık yaratılması amaçlanmış ve katılımcılardan geri bildirimler alınarak amacına ulaştığı görülmüştür.

2.3 Öğrenci Görüşleri

Seminer sonrasında öğrencilerle irtibata geçerek, etkinlik hakkında görüşleri sorulmuş, ayrıca bu etkinliğin ileride meslekleri icra etme konusunda kararlarını değiştirip değiştirmedikleri sorulmuştur.

Katılımcı bayan öğrencilerin eğitim ve staj döneminde karşılaştıkları sorunlarını kendi ifadeleri ile aşağıda özetlenmiştir:

- Staj yaptığım şantiyede kadının inşaat ortamlarına yerinin olmadığını düşünenler çoktu, bunun yanı sıra kadınları inşaatta görmekten hoşnut olduğunu belirtip çabalarını takdir ederek destekleyenleri de gördüm. Kadını yetersiz ve eksik görenler maalesef ki günümüzde hala var. Herkes şantiyede yeni mezunların hele ki bayan ise kendilerini kanıtlayıp sözlerini geçirebilmek için çok çaba sarf etmesi gerektiğini söyledi.
- Ustalar ve kalfalar, bayan mühendislerin yönergelerini ‘kadından emir almak’ olarak gördüklerinden pek önemsemiyorlarmış. Bunun yanı sıra gözlemlediğim kadariyla kadınların olduğu ortamlarda erkek mühendis/mimarlar ve de işçiler konuşurken kullandıkları kelimelere ve de hareketlerine biraz daha dikkat etme ihtiyacı duyuyorlardı. Şantiyedeki herkes belki hala öğrenci olmamdan kaynaklı oldukça iyi ve sevecen davranmıştı.
- Şantiyede “burada bayan var öyle denmez” şeklinde sürekli bir otokontrol mekanizması vardı. Ayrıca şantiyede erkek olmasına alışıldığı için saha kısmında kadın tuvalet kabini yoktu, ofis kısmına çıkmak zorunda kalıyorduk. Onun haricinde pek bir ayrım hissetmedim.

- Gerek sınıflarımızdaki kız öğrenci azlığından gerekse okulda arkadaşlarımızın, stajlarımızda da çalışanların şakayla karışık da olsa kadının inşaatta yerinin olmadığını ima etmelerinden ister istemez etkilenir duruma geliyoruz.

Etkinliğinizden sonra ileride mesleğinizi icra etme konusunda karar değiştirdiniz mi seminerin sizlere ne gibi katkıları oldu sorusuna ise katılımcı öğrenciler aşağıdaki yanıtları verdiler.

- Cinsiyetimden dolayı tahmin ettiğimden daha az sorun yaşayacağıma emin oldum diyebilirim. Biraz daha rahatladım sanırım. İş hayatında kadınlara daha fazla yer vermeye çalışan şirketlerin olduğunu öğrenmek de beni mutlu etti doğrusu.

- Seminerleri değerlendirecek olursam, kadınların da pes etmeme ihtimali olduğunu göstermek açısından doğru insanlar ve doğru örneklerdi. Paylaşılan kişisel hayatlardan parçalar hayal ettiklerimin yapılabilir olduğunu gösterdi bana. Böyle bir etkinliğe katılmamış olsaydım hayal ettiklerimden vazgeçmeyecektim zaten. Fakat bu etkinlik ile birlikte kötüye gittiğimi düşündüğümde daha kolay motive olabileceğim.

- Mezun olmama az bir süre kalmışken sahada ve ofiste görev alan hemcinslerimin kendi işleri ve tecrübeleri hakkında bilgi sahibi olmak, benim gelecekte yapabileceklerimi ya da yapamayacaklarımı daha sağlıklı gözden geçirmemi sağladı.

- Bayanların daha okulda başlayan ve çalışma hayatları boyunca yaşadığı sorunlara dikkat çekip, yetişmekte olan biz bayan mühendisleri de bu durumlara karşı nasıl tepki verip davranmamız konusunda bilgilendirmeye çalışmanız benim için gerçekten çok önem taşıyor.

- Uygulama projelerinde çalışmayı, sahada olmayı hep çok sevdim ama buzdağının (benim adıma) görünmeyen kısmında gerçekleşen o işler, o organizasyon, takım çalışması ve ince mühendislik aslına bakarsanız temelinde benim “mühendisliği” kendime meslek edinme sebebimdir. Etkinliğinizde, gerek mimarlarınızın, gerek mühendislerinizin konuşmalarında ve bizlere aktardıkları tecrübelerinde şunu gördüm ki, gerçekten mühendisliği hakkıyla yapıyorsunuz.

- O gün tanıştığımız mimar ve mühendis hanımlar gerçekten benim kendi değerlerime göre “güçlü kadınlar”dı ve hepsine ayrı ayrı hayran kaldım. Dikkat çekmek istediğiniz konu olduğunu düşündüğüm için üzerinde duruyorum, bir firmada kadın çalıştırabilir yöneticiler fakat benim gözlemim, siz “bayan” işe almakla kalmamış, işe aldığınız kadınların önünü açmış ve onlara “güçlü kariyer sahibi, güçlü karakterler” olma şansı tanımışsınız. Tabi ki de bu benim görüşüm. Umarım ileride çok çok daha fazla olur sayıları.

- Tüm bunların yanında o bir kaç saat bana gerçekten kariyer planımla ilgili inanılmaz farklı bir bakış açısı sundu, vizyon kattı diyebilirim. Firmanızın çalışma şekli, bir projenin baştan sona ihalesinden uygulamasına kadar her adımının bir çatı altında planlanması, organizasyon çalışması, denetim ve uygulaması düşüncesi gerçekten benim için inanılmaz.

- Tekrardan bizi bu kadar önemseydiğiniz ve bize yeni bir bakış açısı kazandırdığınız için teşekkür ediyorum. Umarım bu etkinliği geleneksel hale getirip daha çok insana ulaşabilirsiniz. Sizinle tanıştığımı çok memnun oldum.

- Evet, kesinlikle mesleğimi yapmayı istiyorum. Zaten aksi düşüncede olmuş olsay-

dım, bölüm değiştirip ileride yapmak istediğin alanla ilgili eğitim almaya çalışırdım. İnsan hayatında meslek çok önemlidir, eğer sevmeden yapılıyorsa işkence gibi gelir. Ben kendime uygun bir iş seçtiğimi düşünüyorum. Bir yapı tasarlayıp, onun gerçekten ortaya çıkmasını izlemek bir bebeğin doğumu gibi geliyor bana. Yaptığı işle tatmin olmak da kişisel mutluluk açısından çok önemli, ortaya çıkan şeyde payının olduğunu bilmek ve insanların onu kullanacağını düşünmek bana heyecan veriyor diyebilirim.

- Cinsiyetimden dolayı tahmin ettiğimden daha az sorun yaşayacağıma emin oldum diyebilirim. Biraz daha rahatladım sanırım. İş hayatında kadınlara daha fazla yer vermeye çalışan şirketlerin olduğunu öğrenmek de beni mutlu etti doğrusu.
- Çalışanların arasındaki ilişkilerin samimiliğini hissedebildim. Bir gün ben de onlar gibi olmak istiyordum dedirtti.

Katılımcıların atölye çalışması hakkında görüşleri ise aşağıda özetlenmiştir:

- Hiç tanımadığımız insanlarla aynı grupta olup çok kısa bir zamanda takımlaşıp beraber uyum içinde hareket edebilmeyi öğrendim. Sonuçta o insanları daha önce hiç görmemiştik ve okulda da kendi arkadaşlarımızla takım oluşturup hareket etmemiz öğretiliyordu. İlginç bir deneyimdi.
- Workshop ise gerçekten çok eğlenceliydi. Zaman yönetimi aslında hepimizin en çok karşılaşacağım sorunlardan biri ve bunu bize eğlenceli bir yol ile anlatmaya çalıştınız. Ayrıca bana kâğıtlardan, bardaklardan köprü yapacaksın deseler asla inanmazdım.
- Workshoplara sıra geldiğinde, çok eğlendiğimi belirtmek isterim. İlk atölye çalışmasında da zaman yönetimiyle ilgili gerçekleri su yüzüne çıkardık. Diğerinde ise ilk defa tanıştığımız kişilerle de bir amaç uğruna birleştığımızde güzel işler ortaya çıkarabildiğimizi gördük.
- Yaptığımız atölye çalışmalarında da hem keyifli vakit geçirdik hem de hızlı karar verme yetimizi çalıştırdık.

3 Sonuç ve Öneriler

Bu tür etkinliklerin ulaşabileceği sayı kısıtlıdır. Kadın mühendis adaylarına yönelik etkinliklerin sadece firmalar tarafından değil üniversitelerde seminer olarak da verilmesi, daha fazla kişiye ulaşmasını sağlamasının yansıra, 'çeşitlilik ve içine alma' kavramlarının mühendis, mimar adaylarına iş hayatına atılmadan önce tanıtılması, profesyonel hayatına daha hazırlıklı ve kararlı başlamalarını sağlayacaktır.